

Paralimpik Sporların Farkındalık Haritası: Spor Bilimleri Fakültesi Öğrencilerinin Bakış Açısı

Awareness Map of Paralympic Sports: Perspectives of Faculty of Sport Sciences Students

¹Tuğçe ÖRSOĞLU

ORCID No: 0000-0002-9895-0797

²Onur AKGÜN

ORCID No: 0000-0001-5459-4383

¹Ankara Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Bölümü

²Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Spor Yöneticiliği Bölümü

Yazışma Adresi

Corresponding Address:

Arş. Gör. Onur AKGÜN

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi,
Spor Bilimleri Fakültesi

E-posta: onur.akgun@comu.edu.tr

Geliş Tarihi (Received): 02.06.2025

Kabul Tarihi (Accepted): 13.08.2025

ÖZ

Bu araştırmanın amacı, spor bilimleri fakültesi öğrencilerinin Paralimpik sporlara yönelik farkındalıklarının incelenmesidir. Araştırma grubunu Türkiye'nin yedi coğrafi bölgesinden kolayda örnekleme yöntemiyle seçilen, 18 yaş ve üzeri 200 kadın ve 242 erkek olmak üzere toplam 442 öğrenci oluşturmaktadır. Nicel araştırma yöntemlerinden tarama ve nedensel karşılaştırma modellerinin kullanıldığı çalışmada, Canpolat ve Akyol (2022) tarafından geliştirilen, 24 madde ve 2 alt boyuttan oluşan Spor Bilimleri Öğrencileri İçin Paralimpik Sporlar Farkındalık Ölçeği (PSFÖ) kullanılmıştır. Verilerin normal ve homojen dağılıp dağılmadığı incelenmiş, ikili karşılaştırmalarda bağımsız değişkenler Mann-Whitney U Testi, çoklu karşılaştırmalarda ise Kruskal-Wallis testi kullanılmıştır. Cinsiyet değişkenine göre kadın katılımcıların Paralimpik bilgi ($p=,050$) alt boyutunda istatistiksel olarak anlamlı fark gözlenmezken, Paralimpik ilgi ($p=,027$) ve ölçek toplam skorlarının ($p=,015$) erkek katılımcılara kıyasla istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde yüksek olduğu gözlenmiştir. Paralimpik ilgi alt boyutunda, antrenörlük eğitimi ve rekreasyon bölümü arasında, beden eğitimi ve spor öğretmenliği bölümü ile rekreasyon bölümü arasında ve rekreasyon bölümü ile spor yöneticiliği bölümü arasında istatistiksel olarak anlamlı fark ($p=,001$) tespit edilmiştir. Sınıf düzeylerine göre istatistiksel olarak anlamlı fark tespit edilememiştir. Daha önce engelli bireylerle çalışma durumuna göre Paralimpik bilgi ($p=,001$) ve ölçek toplam skorlarında ($p=,001$); daha önce engelli bireylere yönelik ders alma durumuna göre Paralimpik ilgi ($p=,014$) ve ölçek toplam skorlarında ($p=,028$) istatistiksel olarak anlamlı fark tespit edilmiştir. Sonuç olarak araştırma, kapsayıcı sporlar alanında hem empati hem de bilgi temelli bir anlayış geliştirmek adına teorik ve uygulama eğitimleri birleştiren model veya programlara olan ihtiyacın altını çizmektedir.

Anahtar Kelimeler: Paralimpik, Engelli sporlar, Öğrenci, Farkındalık

ABSTRACT

This study aims to examine the awareness levels of students in the faculties of sport sciences regarding Paralympic sports. The sample consisted of 442 students (200 female, 242 male, aged 18 and above) selected by convenience sampling from the seven geographical regions of Turkey. The study used quantitative methods, specifically survey and causal-comparative models. Data were collected through the Paralympic Sports Awareness Scale for Sport Sciences Students (PSASS), developed by Canpolat and Akyol (2022), consisting of 24 items and two sub-dimensions. Normality and homogeneity tests were conducted. The Mann-Whitney U test was applied for pairwise comparisons and the Kruskal-Wallis test for multiple comparisons. According to gender, no significant difference was found in Paralympic knowledge ($p=,050$). However, female students scored significantly higher in Paralympic interest ($p=,027$) and total scores ($p=,015$). In the Paralympic interest sub-dimension, significant differences ($p=,001$) appeared between coaching education and recreation, physical education and sport teaching and recreation, and recreation and sport management. No significant differences were found across grade levels. Significant differences were found in Paralympic knowledge ($p=,001$) and total scores ($p=,001$) depending on previous experience working with individuals with disabilities. In addition, significant differences were observed in Paralympic interest ($p=,014$) and total scores ($p=,028$) according to having taken a disability-related course. In conclusion, the study highlights the importance of models or programs that combine theoretical and practical training. Such approaches are essential to strengthen empathy and knowledge-based understanding in inclusive sports.

Keywords: Paralympic, Disabled sports, Student, Awareness

GİRİŞ

Paralimpik sporlar yalnızca bir spor etkinliği değil aynı zamanda kapsayıcılığı ve engelli bireylere yönelik farkındalığı artıran bir alandır. Engelli bireylerin spora katılımı, toplumun engellilik algısında doğrudan etki yaratmaktadır. Bu etkiyi şekillendiren insan unsuru, spor alanında eğitimci, antrenör, yönetici veya uzman olarak yer almaktadır. Spor alanında meslek sahibi olacak uzman adaylarının engellilik, engelli sporlar ve Paralimpik sporlara yönelik algısını belirlemenin, onların eğitim sürecinde ihtiyaç duyulan değişim, gelişim veya iyileştirmelere katkı sunacağı düşünülmektedir. Bu araştırma, üniversite öğrencilerinin Paralimpik sporlara yönelik farkındalığını inceleme amacıyla tasarlanmıştır. Araştırma yönteminden önce engelli sporların kısa tarihi ve Paralimpik sporların toplumsal algısı sunulmuş, sonrasında ilgili literatür ve araştırma amacına yer verilmiştir.

Engelli Sporların Tarihsel Gelişimi: İlk Sağır Spor Kulübü'nün 1888'de Berlin'de kurulmasını (Séguillon, 2002) takiben engelli sporları, I. ve II. Dünya Savaşları'nda yaralananların evlerine dönmesiyle ortaya çıkmıştır (Gold ve Gold, 2007). 1940'lı yıllardan bu yana engelli bireyler için sağlık sorunlarının üstesinden gelme, ikincil sakatlıklarını önleme ve hayatta kalabilme amacıyla spor, bir tedavi aracı olarak kullanılmaktadır (Blauwet ve Willick, 2012). Aynı zamanda engelli bireylerin spor faaliyetlerine katılımının rehabilitasyon sürecinde de hayati olarak kabul edilmesi (Mauerberg-deCastro ve Campbell, 2016), Ulusal Omurilik Yaralanmaları Birimi'nin yöneticisi olan ve omurilikte yaşanan yaralanma veya hastalığın 'insan hayatındaki en yıkıcı felaketlerden biri' olarak tanımlayan (Guttmann, 1973) nörolog Sir Ludwig Guttmann'ın uygulamalarına uzanmaktadır. Guttmann, omurilik yaralanması olan hastalar için yenilikçi bir rehabilitasyon aracı olarak spora katılımı uygulamaya başladı (Howe, 2008). 1948'de İngiltere'deki 2 rehabilitasyon tesisinden 16 katılımcıyla gerçekleşen İlk Stoke Mandeville Oyunları'na, 1952'de sporcuların rehabilitasyon tesisleri yerine kendi ülkelerini temsil etmek için seçilmesi üzerine uluslararası katılım sağlandı. 1960 yılına gelindiğinde Stoke Mandeville Oyunları, Olimpiyat Oyunları ile aynı yılda ve aynı mekanlar kullanılarak Roma'da düzenlendi (Bailey, 2008). 1989'da Uluslararası Paralimpik Komite (UPK) kuruldu. Böylece Paralimpik sporların büyümesini ve gelişmesini destekleyen bir savunuculuk hareketi için kolektif bir ses yaratıldı (Tweedy ve Howe, 2011).

Paralimpik Oyunlar zamanla yaygınlaşarak yeni spor dallarına yöneldi. Daha geniş bir engelli yelpazesini de ulaşılarak, insanlarda spora erişimin herkes için mümkün olduğu inancıyla bir güven oluşturdu. 1976 yılında Ornskoldsvik'de düzenlenen ilk Paralimpik Kış Oyunlarından 25 yıl sonra, 2001 yılında UPK ile Uluslararası Olimpiyat Komitesi (UOK) arasında 'tek teklif, tek şehir' modelinin benimsenmesiyle iş birliği sağlanmış oldu (Tweedy ve Howe, 2011). Oyunlar aynı zamanda engelli sporculara sportif becerileri sayesinde hatırı sayılır bir şöhret statüsü kazandırdı. Böylelikle onlara kendilerini kendi şartlarıyla ifade edebilecekleri bir platform sağlamış oldu (Gold ve Gold, 2007).

Türkiye'nin Paralimpik Oyunlara katılımı ilk defa 1992 yılında gerçekleşmiştir. Türkiye Milli Paralimpik Komitesi ise 2002 yılında kurulmuş ve aynı yıl UPK'nın üyesi olmuştur (Türkiye Milli Paralimpik Komitesi [TMPK], 2020a). Barselona 1992 Paralimpik Oyunlarına, para yüzme dalında bir sporcu katılırken zamanla bu sayı artmış ve Paris 2024'teki oyunlara 15 farklı dalda 94 sporcu katılmıştır (TMPK, 2020b).

Paralimpik Oyunların Toplumsal Algısı: Engelli sporlarının zirvesi olarak görülen Paralimpik Oyunların, sakatlık yerine başarıyı vurgulayarak, engelli sporunun statüsünü, katılımcıların sporcu olarak saygınlık kazanabilecekleri bir noktaya kadar yükselttiği ve böylece engelliliğe ilişkin yaygın varsayımlara ve stereotiplere meydan okuma geliştirdiği savunulmaktadır (Gold ve Gold, 2007). Bu savunma aynı zamanda, spor aracılığıyla kişisel hedeflere ulaşmanın hayatın diğer alanlarında bunu gerçekleştirmekten daha kolay olduğu ve sporun insanlara bakış açımızı değiştirebileceği fikrini

temel almaktadır (Bailey, 2008). Paralimpik Oyunların pek çok izleyicisi, yarışma performanslarını takdire şayan, büyüleyici, etkileyici, ilham verici ve duygusal açıdan dokunaklı olarak tanımlayabilmektedir. Buradaki önemli nokta ise bu izleyicilerin ‘oyunların bu kadar yüksek standartta bir sportif performansa sahip olmasını beklemedikleri ve sporcuların becerilerinden’ etkilendikleri (Hodges ve diğ., 2015) gerçeğidir.

Her ne kadar kamuoyu farkındalığı geçmişe göre gelişmiş olsa da genel olarak Paralimpik Oyunlar, Olimpiyat Oyunlarıyla karşılaştırıldığında hâlâ ‘daha az popüler’ olarak algılanmaktadır (Montana-Hoyos ve diğ., 2014). Bunun nedenlerinden biri olarak, Olimpiyatlarla karşılaştırıldığında, Paralimpiklerin uluslararası kapsamının sınırlı ve Paralimpik rol modellerin az olması gösterilmektedir (Hellwege ve Hallmann, 2020). Birçok Paralimpik sporcu, Olimpiyat sporcularıyla karşılaştırıldığında başarılarından dolayı hak ettikleri takdiri alamadıklarına inanmaktadır (O’Keefe, 2008). Bazı araştırmacılar, Paralimpik Oyunlara olan ilginin medyanın onlara yer verdiği düzeyde geliştiğini savunmaktadır (Hellwege ve Hallmann, 2020). UPK’nın engelli sporlarının genel nüfus arasında yaygınlaştırılmasına yönelik forumların oluşturulmasına yönelik teşvikleri (Blauwet ve Willick, 2012), geçmişten bu yana, medyanın farkındalık düzeyini artırmadaki etkisinin bir yansıması olarak kabul edilebilir. Toplumun Paralimpik sporculara yönelik algılanan imajını anlamının, öncelikle olumlu görüşleri güçlendirmenin ve ardından sürekli olarak yeniden güçlendirme veya olumsuz görüşleri düzeltmenin ne kadar önemli olduğu giderek daha belirgin hale gelmektedir (Hellwege ve Hallmann, 2020).

Türkiye’de Paralimpik sporlara yönelik algı araştırmaları sınırlı olmakla birlikte, daha çok engellilik algısı ve farkındalığına yönelik çalışmalar bulunmaktadır. Bu çalışmalar incelendiğinde; toplumun büyük çoğunluğunun, engellilerin kamusal alanlarda (kaldırım, bina, ulaşım) erişim zorluklarını fark ettiği ve onların toplumla birlikte var olması gerektiğine inandığı sonucuna varılmıştır. Ancak erişilebilirlik düzenlemeleri hakkındaki yasal bilgi düzeyinin düşük olduğu görülmüştür (Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, 2014). Bu sonuç, araştırmanın yapıldığı yıl kapsamında, farkındalığın sınırlı kaldığını göstermektedir. Aradan geçen zamanda, engelliliğin toplumsal algısına yönelik çalışmalar devam etmiştir. 2023 yılına gelindiğinde Ersoy Quadir ve diğerleri (2023) tarafından yapılan çalışmada, katılımcıların engelli bireylere yönelik olumlu tutumlara sahip oldukları, ancak engelli bireylere karşı önyargılı ve duyarsız oldukları görülmüştür. Bu bağlamda, uluslararası literatürü destekler biçimde, Türkiye’de engelli bireylere ve dolayısıyla engelli/Paralimpik sporculara yönelik hala yetersiz bir farkındalıktan söz edilebilir. Bu araştırma ve gelecekte yapılacak benzer araştırmalar, spor ve diğer disiplinlerde ve her seviyede kapsayıcı bir eğitimin neden gerekli olduğunu ortaya koyacak potansiyele sahip olabilir.

İlgili Literatür ve Araştırmanın Amacı: Hem ulusal hem de uluslararası literatürde engelli ve Paralimpik sporlara ve sporculara yönelik farkındalık veya tutumların ve bunların nedenlerinin incelendiği çalışmalar mevcuttur. Farklı yaş, meslek ve eğitim düzeyindeki araştırma gruplarıyla yapılan çalışmalar, bu araştırmanın konusu ile ilişkili olarak incelendiğinde, araştırma amaçları şu şekilde çeşitlenmektedir: Sporun özel gereksinimli bireylere yönelik farkındalığa etkisi (Nalbant, 2018); beden eğitimi öğretmen adaylarının engelli bireylere yönelik farkındalıkları (Mergan, 2022); engelli spor etkinliklerine katılan üniversite öğrencilerinin tutumlarındaki değişim (McKay ve diğ., 2022); ‘Paralimpik Okul Günü’ etkinliği sonrası lise öğrencilerinin engelliliğe yönelik algılarındaki değişim (McKay ve diğ. 2023) ve farkındalık müdahaleleri sonrası engelliliğe yönelik tutum analizidir (Ocete ve diğ., 2022). Bu çalışmalar değerli bulgular sunmakla birlikte, yalnızca belirli müdahale programlarına veya sınırlı araştırma gruplarına odaklanmaktadır. Türkiye’deki yükseköğretim kurumları bağlamında, kültürel ve sosyal kapsayıcılık alanı olarak engelliler, engelli sporlar veya Paralimpik sporlara yönelik farkındalığın sistematik bir analizini sunan çalışmalar (Canpolat, 2022; Demir Sarıipek

ve diğ., 2024; Nalbant, 2018; Sarı ve diğ., 2010) ise oldukça sınırlıdır. Üniversitelerin gelecekteki toplum liderlerini ve profesyonellerini şekillendirmede biçimlendirici bir rol oynadığı göz önüne alındığında (McKay ve diğ., 2022), spor bilimleri fakültesi öğrencileri arasında Paralimpik spor farkındalığına ilişkin kapsamlı bir araştırmanın eksikliği önemli bir boşluğu temsil etmektedir. Gelecekteki spor eğitimini, medya temsili ve kapsayıcılık uygulamalarını etkilemeye hazır olan bu grup, yeterince incelenmemiştir. Bu nedenle, bu araştırma, spor bilimleri fakültesi öğrencilerinin Paralimpik sporlara ilişkin farkındalık düzeylerini özel olarak araştırarak bu boşluğu doldurmayı ve mesleğe hazırlık aşamasında kapsayıcı spor eğitimi hakkında literatürdeki söylemlere katkıda bulunmayı amaçlamaktadır.

Farkındalık genel olarak, bilgili, bilinçli olma; farkında, bilgili uyanık olma; olayları, nesnelere veya duyuşsal örüntüleri algılama, hissetme veya bunların bilincinde olma durumu veya yeteneği (Gafoor, 2012) olarak tanımlanmaktadır. Bu araştırmada farkındalık, Jones'in (2024) tanımıyla; "yalnızca engelliliğin bilişsel olarak tanınması değil aynı zamanda daha derin bir sosyal anlayışı ve kapsayıcılığa olan bağlılığı yansıtan duyuşsal ve tutumsal bir yönelimi" ifade etmektedir. Araştırmada, farkındalığın bu boyutta ele alınmasının arka planında Shakespeare'in (2006) engellilik sosyolojisi yaklaşımlarına dair analizi yer almaktadır. Yazara göre tüm bu yaklaşımların en önemli faydası, dikkati bireylerden ve onların fiziksel veya zihinsel eksikliklerinden ayırarak, toplumun onları nasıl dahil ettiği veya dışladığına yöneltmeleridir. Engellilik sosyolojisi, bu dışlanmayı anlamak için farkındalık kavramını sadece bilgi edinimi olarak değil, aynı zamanda toplumsal eşitsizliklerin tanınması ve dönüştürülmesi süreci olarak ele alır (Shakespeare, 2006). Engelliliğe ve engelli sporlara yönelik farkındalık aynı zamanda toplumdaki kapsayıcılık yönelimini de ortaya koyma potansiyeli barındırmaktadır. Çünkü bu tür bir farkındalık, engelli bireyleri/sporcuları sadece tanımakla veya onlara dair bilgi edinmekle kalmayıp, onların topluma eşit katılım hakkını da savunabilen bir farkındalık haline destek olacaktır.

Paralimpik Oyunlar, kapsayıcılığı savunmak ve engelliliğe ilişkin toplumsal algıları yeniden şekillendirmek için en önemli platformlardan biri olarak ortaya çıkmıştır (Gold ve Gold, 2011). Avrupa Konseyi, Paralimpik Oyunları, farklı toplulukları bir araya getirerek, sporun toplumsal ayrılıkları aşma ve uyumu teşvik etme konusundaki dönüştürücü potansiyelini vurgulamaktadır (Council of Europe, 2021). Dolayısıyla, Paralimpik sporlara ilişkin farkındalık, engelliliğe ilişkin toplumsal algıların spor ortamındaki bir yansımaları ortaya koyabilir. Bu bağlamda, araştırma soruları şu şekilde sıralanmaktadır:

1. Spor Bilimleri Fakültesi öğrencilerinin Paralimpik sporlara yönelik farkındalıkları var mıdır?
 - a) Spor Bilimleri Fakültesi öğrencilerinin Paralimpik sporlara yönelik farkındalık düzeylerinde cinsiyete göre fark var mıdır?
 - b) Spor Bilimleri Fakültesi öğrencilerinin Paralimpik sporlara yönelik farkındalık düzeylerinde bölüme göre fark var mıdır?
 - c) Spor Bilimleri Fakültesi öğrencilerinin Paralimpik sporlara yönelik farkındalık düzeylerinde sınıf düzeyine göre fark var mıdır?
 - d) Spor Bilimleri Fakültesi öğrencilerinin Paralimpik sporlara yönelik farkındalık düzeylerinde engellilerle ilgili ders alma durumuna göre fark var mıdır?
 - e) Spor Bilimleri Fakültesi öğrencilerinin Paralimpik sporlara yönelik farkındalık düzeylerinde engellilerden oluşan bir grupla çalışma durumuna göre fark var mıdır?

YÖNTEM

Araştırma Modeli: Tarama (survey) modelinde tasarlanan araştırmada, gruplar arasındaki farklılıkların nedenlerini ve sonuçlarının koşullar veya katılımcılar üzerinde herhangi bir müdahale olmaksızın belirlemeyi amaçlayan (Büyüköztürk ve diğ., 2014) nedensel karşılaştırma yöntemi kullanılmıştır. Araştırmada amaç, tarama modeli ile mevcut durumu belirlemek, nedensel karşılaştırma ile araştırma değişkenleri üzerinden gruplar arası farkların olası nedenlerini anlamaktır. Nedensel karşılaştırmada, bağımsız değişkenlerin gruplar arası anlamlı bir farklılık yaratacağı ve nedenselliğin istatistiksel ilişkilere dayandığı varsayılmaktadır. Bunun yanında bu model, araştırma kapsamında belirli sınırlılıklara sahiptir. Bunlar: gruplar arası sonuçlara etki edecek ve araştırma kapsamında olmayan değişkenlerin kontrol edilemeyeceği; gözlenen farkın kesin olarak neden kaynaklandığının söylenemeyeceği ancak bir ilişki kurulabileceği; grupların, seçkisiz oluşturulması sebebiyle araştırma bulgularını etkileyecek ön kabulleri barındırabileceğidir.

Araştırma Grubu: 2024-2025 Eğitim ve Öğretim yılında, Türkiye’de spor bilimleri fakültelerinde yeni kayıt yaptıranlar da dahil 71.299 öğrenci (Yükseköğretim Kurulu [YÖK], 2024) öğrenim görmektedir. Bu evren üzerinden yapılan güç analizinde, ulaşılması gereken örneklem büyüklüğü 383 olarak belirlenmiştir. Araştırma grubunu 200 kadın ve 242 erkek olmak üzere toplamda 442 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırma grubu, maksimum çeşitlilik sağlanması adına Türkiye’nin yedi coğrafi bölgesinden kolayda örnekleme yöntemiyle oluşturulmuştur. Grup aynı zamanda Antrenörlük Eğitimi, Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği, Spor Yöneticiliği ve Rekreasyon bölümlerinin tüm seviyelerini kapsamaktadır. Katılımcılara ait demografik bilgiler Tablo 1’de verilmiştir. Araştırma katılımcılarından gönüllü katılım onayı ve Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Etik Kurulu’ndan 29.02.2024 tarih ve 03/30 sayılı karar ile araştırma onayı alınmıştır. Bu çalışma, Helsinki Bildirgesi’nde belirtilen etik ilkelere uygun olarak yürütülmüştür. Katılımcılara ait demografik bilgiler Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1

Katılımcılara Ait Demografik Bilgiler

Katılımcıların Tanımlayıcı İstatistikleri	n	%	
<i>Cinsiyet</i>	Kadın	200	45,2
	Erkek	242	54,8
<i>Yaş</i>	18-21	326	73,7
	22-25	95	21,5
	26-29	8	1,9
	30+	13	2,9
	Antrenörlük Eğitimi	129	29,2
<i>Bölüm</i>	Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği	124	28,1
	Rekreasyon	58	13,1
	Spor Yöneticiliği	131	29,6
<i>Sınıf</i>	1. Sınıf	167	37,8
	2. Sınıf	66	14,9
	3. Sınıf	154	34,8
	4. Sınıf	55	12,4
<i>Daha Önce Engelli Bireylerle Çalışma Durumu</i>	Evet	119	26,9
	Hayır	323	73,1
<i>Daha Önce Engelli Bireylere Yönelik Ders Görme Durumu</i>	Evet	120	27,1
	Hayır	322	72,9

Veri Toplama Araçları: Araştırmada, Canpolat ve Akyol (2022) tarafından geliştirilen, 24 madde ve 2 alt boyuttan oluşan Spor Bilimleri Öğrencileri İçin Paralimpik Sporlar Farkındalık Ölçeği (PSFÖ) kullanılmıştır. Paralimpik bilgi alt boyutu, Paralimpik sporlar, sporcular ve oyunlar hakkında bilgi düzeyini ölçmektedir. Paralimpik ilgi alt boyutu ise Paralimpik Oyunlar hakkındaki gelişmeler, Paralimpik sporlar ve sporculara yönelik ilgi düzeylerini ölçmektedir. Ölçek geliştiricilerinden gerekli izin alındıktan sonra, araştırmacılar tarafından çevrimiçi ortama aktarılan ölçek maddeleri Google Formlar aracılığıyla katılımcılara ulaştırılarak veri toplanmıştır. Ölçeğin iç tutarlılık katsayıları, ölçeğin tümü için $\alpha=0,958$, Paralimpik bilgi alt boyutu için $\alpha=0,966$ ve Paralimpik ilgi için $\alpha=0,969$ bulunmuştur. Bu araştırmada ise iç tutarlılık katsayıları ölçeğin tümü için $\alpha=0,921$, Paralimpik bilgi alt boyutu için $\alpha=0,944$ ve Paralimpik ilgi için $\alpha=0,950$ bulunmuştur. Elde edilen Cronbach Alfa katsayıları, ölçeğin yüksek düzeyde iç tutarlılığa sahip olduğu ve örneklem grubu üzerinde güvenilir sonuçlar verdiğini göstermektedir.

Verilerin Analizi: Verilerin çözümlenmesinde tanımlayıcı istatistiklere ait aritmetik ortalama, standart sapma, frekans ve yüzde değerleri incelenmiştir. Verilerin normal ve homojen dağılıp dağılmadığı incelenirken Shapiro-Wilk testi kullanılmıştır. İkili karşılaştırmalarda bağımsız değişkenler (cinsiyet, daha önce engelli bireylerle çalışma durumu ve daha önce engelli bireylere yönelik ders görme durumu) incelenirken Mann Whitney U Testi uygulanmıştır. Çoklu karşılaştırmalarda (bölüm ve sınıf değişkeni) ise Kruskal Wallis testi kullanılmıştır. Anlamli fark bulunduğunda, farkın kaynağını tespit etmek amacıyla Dwass-Steel-Critchlow-Flinger ikili gruplar arası karşılaştırma testi uygulanmıştır. Çalışmada etki büyüklüğü, Mann-Whitney U testinin kullanıldığı ikili grup karşılaştırmalarında rank biserial korelasyon katsayısı ile, Kruskal Wallis testinin kullanıldığı çoklu grup karşılaştırmalarında ise eta-kare katsayısı ile hesaplanmıştır. Rank biserial korelasyon katsayısının 0,30'un altında olması küçük, $0,30 \leq$ ile 0,50 arasında olması orta ve $\geq 0,50$ 'nin üzerinde olması ise büyük etki olarak kabul edilmektedir (Kerby, 2014). Eta-kare katsayısı 0 ile 1 arasında değer alır ve $0,01 \leq$ ile 0,06 arasında ise küçük, $0,06 \leq$ ile 0,14 arasında ise orta, $\geq 0,14$ 'ün üzerinde olması ise büyük etki olarak kabul edilmektedir (Tomczak ve Tomczak-Lukaszewska, 2014). Araştırmada yaş grupları değişken olarak değil, yalnızca tanımlayıcı istatistik olarak kullanılmıştır. Elde edilen bulgular tablolar halinde verilmiştir.

BULGULAR

Bu bölümde, araştırmanın temel sorularına yanıt aramak üzere yapılan analizlerin sonuçları tablolar halinde sunulmuş ve yorumlanmıştır.

Tablo 2

Katılımcıların Paralimpik Sporlar Farkındalık Ölçeği Puanlarının Cinsiyete Göre Karşılaştırılması (Mann-Whitney U Testi)

Puan türü	Cinsiyet	n	\bar{X}	SS	Mann Whitney U Test	p	r_p
Genel	Kadın	200	3,50	,64	20949	,015*	-,13
Toplam	Erkek	242	3,33	,67			
Paralimpik	Kadın	200	2,84	,87	21585	,050	-,11
Bilgi	Erkek	242	2,65	,93			
Paralimpik	Kadın	200	4,43	,78	21268	,027*	-,12
İlgi	Erkek	242	4,28	,86			

Paralimpik sporlar farkındalığının, kadın katılımcılarda ($\bar{X}=3,50$, $SS=,64$) erkek katılımcılara ($\bar{X}=3,33$, $SS=,67$) kıyasla anlamlı şekilde yüksek olduğu, etki büyüklüğünün ise düşük olduğu tespit edilmiştir ($r_p = -,13$). Aynı şekilde paralimpik ilgi alt boyutunda da kadın katılımcıların ortalaması ($\bar{X}=4,43$, $SS=,78$) erkek katılımcılardan ($\bar{X}=4,28$,

SS=,86) anlamlı şekilde yüksek çıktığı, etki büyüklüğünün ise düşük olduğu tespit edilmiştir ($r_p = -,12$) . Kadın katılımcıların Paralimpik Bilgi düzeylerinin ortalaması ($\bar{X} = 2,84$, SS=,87) erkeklere kıyasla ($\bar{X} = 2,65$, SS=,93) yüksek çıksa da anlamlı fark tespit edilememiştir.

Tablo 3

Katılımcıların Paralimpik Sporlar Farkındalık Ölçeği Puanlarının Bölüme Göre Karşılaştırılması (Kruskal-Wallis testi)

Puan türü	Bölüm	n	\bar{X}	SS	χ^2	p	Grup	ϵ^2
Genel Toplam	Antrenörlük Eğitimi	129	3,43	,65	3,69	,297		,01
	Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği	124	3,45	,61				
	Rekreasyon	58	3,24	,76				
	Spor Yöneticiliği	131	3,42	,67				
Paralimpik Bilgi	Antrenörlük Eğitimi	129	2,74	,92	3,39	,335		,01
	Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği	124	2,67	,85				
	Rekreasyon	58	2,91	,93				
	Spor Yöneticiliği	131	2,71	,94				
Paralimpik İlgi	Antrenörlük Eğitimi	129	4,39	,83	32,9	,001*	1-3	,07
	Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği	124	4,54	,64				
	Rekreasyon	58	3,69	1,06				
	Spor Yöneticiliği	131	4,42	,72				

Bölüm değişkenine göre verilerin normal dağılım göstermediği ve PSFÖ toplam skoru ile Paralimpik bilgi alt boyutunda istatistiksel olarak anlamlı fark olmadığı tespit edilmiştir. Bu değişkenlere ilişkin etki büyüklüklerinin de düşük olduğu görülmüştür ($\epsilon^2 = ,01$). Bu durum, farklılıkların pratik açıdan da anlamlı olmadığını göstermektedir. Paralimpik ilgi alt boyutunda ise istatistiksel olarak anlamlı fark tespit edilmiştir ($p < 0,05$). Farkın kaynağını tespit etmek için yapılan Dwass-Steel-Critchlow-Flinger ikili gruplar arası karşılaştırma testi uygulanmış; Antrenörlük Eğitimi ile Rekreasyon, Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği ile Rekreasyon ve Rekreasyon ile Spor Yöneticiliği bölümleri arasında anlamlı fark olduğu gözlenmiştir. Etki büyüklüğünün ise orta düzeyde olduğu görülmüştür ($\epsilon^2 = ,07$). Bu durum gruplar

arasındaki farkın yalnızca istatistiksel olarak değil, aynı zamanda pratik olarak da dikkate değer olduğunu ifade etmektedir.

Tablo 4

Katılımcıların Paralimpik Sporlar Farkındalık Ölçeği Puanlarının Sınıf Değişkenine Göre Karşılaştırılması (Kruskal-Wallis testi)

Puan türü	Bölüm	n	\bar{X}	SS	χ^2	p	ϵ^2
Genel Toplam	1. Sınıf	167	3,44	,65	1,54	,672	,00
	2. Sınıf	66	3,43	,73			
	3. Sınıf	155	3,37	,63			
	4. Sınıf	54	3,37	0,7			
Paralimpik Bilgi	1. Sınıf	167	2,78	,89	1,84	,605	,00
	2. Sınıf	66	2,82	,98			
	3. Sınıf	155	2,65	,91			
	4. Sınıf	54	2,72	,89			
Paralimpik İlgi	1. Sınıf	167	4,37	,80	,29	,962	,00
	2. Sınıf	66	4,3	,90			
	3. Sınıf	155	4,37	,77			
	4. Sınıf	54	4,28	,94			

Sınıf değişkenine göre verilerin normal dağılım göstermediği görülmüştür. Kruskal-Wallis testi sonucunda PSFÖ toplam skorlarında, Paralimpik ilgi alt boyutunda ve Paralimpik bilgi alt boyutunda istatistiksel olarak anlamlı fark olmadığı tespit edilmiştir. Sınıf değişkenine göre hesaplanan etki değerlerinin büyüklüğünün ,01'in altında olduğu görülmüştür ($\epsilon^2 = ,00$). Bu durum gruplar arasındaki farkların hem istatistiksel hem de pratik açıdan oldukça önemsiz düzeyde olduğunu göstermektedir.

Tablo 5

Katılımcıların Paralimpik Sporlar Farkındalık Ölçeği Puanlarının Engellilerden Oluşan Bir Grupla Çalışma Durumuna Göre Karşılaştırılması (Mann-Whitney U Testi)

Puan türü	Engellilerden oluşan bir grupta çalışma	n	\bar{X}	SS	Mann Whitney U Test	p	r_p
Genel Toplam	Evet	119	3,64	,65	13836	,001*	,27
	Hayır	323	3,22	,65			
Paralimpik Bilgi	Evet	119	3,08	,86	13966	,001*	,28
	Hayır	323	2,61	,89			
Paralimpik İlgi	Evet	119	4,43	,77	17611	,174	,08
	Hayır	323	4,32	,84			

Engellilerden oluşan bir grupta çalışan katılımcıların farkındalık düzeyi ($\bar{X}=3,64$, $SS=,65$), çalışmayan katılımcılardan ($\bar{X}=3,22$, $SS=,65$) anlamlı şekilde yüksektir. Etki büyüklüğü ise orta düzeye yakındır ($r_p =,27$). Aynı şekilde engellilerden oluşan bir grupta çalışan katılımcıların Paralimpik bilgi düzeyi ($\bar{X}=3,08$, $SS=,86$), çalışmayanlardan ($\bar{X}=2,61$, $SS=,89$) anlamlı şekilde yüksek, etki büyüklüğü ise orta düzeye yakındır ($r_p =,28$). Buna karşılık Paralimpik İlgi alt boyutunda, engellilerden oluşan bir grupta çalışan katılımcıların ortalaması ($\bar{X}=4,43$, $SS=,77$) çalışmayanlardan ($\bar{X}=4,32$, $SS=,84$) yüksek çıksa da anlamlı bir fark olmadığı, etki büyüklüğünün ise düşük olduğu görülmüştür ($r_p =,08$).

Tablo 6

Katılımcıların Paralimpik Sporlar Farkındalık Ölçeği Puanlarının Engelliler İle İlgili Ders Alma Durumuna Göre Karşılaştırılması (Mann-Whitney U Testi)

Puan türü	Engelliler ile ilgili ders alma durumu	n	\bar{X}	SS	Mann Whitney U Test	p	r_p
Genel Toplam	Evet	120	3,52	,67	16693	,028*	-,11
	Hayır	322	3,36	,65			
Paralimpik Bilgi	Evet	120	2,87	,94	17162	,071	-,15
	Hayır	322	2,69	,89			
Paralimpik İlgi	Evet	120	4,44	,82	16405	,014*	-,13
	Hayır	322	4,31	,82			

Engelliler ile ilgili ders alan katılımcıların ortalamalarının (\bar{X} =3,52, SS=,67), almayanlara (\bar{X} =3,36, SS=,65) kıyasla anlamlı şekilde yüksek olduğu, etki büyüklüğünün ise düşük olduğu tespit edilmiştir (r_p =-,11). Paralimpik bilgi düzeyi, ders alan katılımcılarda (\bar{X} =2,87, SS=,94), almayanlara kıyasla (\bar{X} =2,69, SS=,89) yüksek çıkmış ancak anlamlı bir fark olmadığı görülmüştür. Etki büyüklüğü ise düşük düzeydedir (r_p =-,15). Buna karşılık, Paralimpik ilgi düzeyi, ders alan katılımcılarda (\bar{X} =4,44, SS=,82) almayanlara göre (\bar{X} =4,31, SS=,82) anlamlı şekilde yüksek, etki büyüklüğü ise düşük düzeydedir (r_p =-,13).

TARTIŞMA

Araştırmada, üniversite öğrencileri arasında Paralimpik sporlar farkındalığının; cinsiyet, akademik geçmiş ve engelli bireylerle deneyim değişkenleri açısından istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar gösterip göstermediği incelenmiştir. Araştırma sonuçlarına göre Cinsiyet değişkenine göre kadın katılımcıların Paralimpik bilgi (p =,050) alt boyutunda istatistiksel olarak anlamlı fark gözlenmezken, Paralimpik ilgi (p =,027) ve ölçek toplam skorlarının (p =,015) erkek katılımcılara kıyasla istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde yüksek olduğu gözlenmiştir (Tablo 2). Paralimpik ilgi alt boyutunda, Antrenörlük Eğitimi ve Rekreasyon bölümleri arasında; Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği ile Rekreasyon bölümleri arasında ve Rekreasyon ile Spor Yöneticiliği bölümleri arasında istatistiksel olarak anlamlı fark (p =,001) tespit edilmiştir (Tablo 3). Spor Bilimleri Fakültesi öğrencilerinin Paralimpik farkındalık düzeylerinde sınıf değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir fark tespit edilmemiştir (Tablo 4). Daha önce engellilerden oluşan bir grupta çalışma durumuna göre Paralimpik bilgi (p =,001) ve ölçek toplam skorlarında (p =,001) (Tablo 5); daha önce engellilerle ilgili ders alma durumuna göre Paralimpik ilgi (p =,014) ve ölçek toplam skorlarında (p =,028) istatistiksel olarak anlamlı fark tespit edilmiştir (Tablo 6). Araştırma, dikkat çekici bulgular sunmasına rağmen birtakım sınırlılıklar içermektedir. Bunlardan ilki, araştırma grubunun yalnızca Spor Bilimleri Fakültesi öğrencileriyle sınırlı olmasıdır. Bu da araştırma sonuçlarının genellenebilirliğini sınırlandırmaktadır. Bir diğeri, veri toplama aracının ölçekle sınırlı olmasıdır. Bu da katılımcıların sosyal beğenilirlik yönünde yanıt verme eğilimi sebebiyle farkındalık düzeylerinin olduğundan daha yüksek bulunmasına sebep olabilir. Aşağıda, araştırma sonuçları, araştırma sorularına göre ayrıştırılarak ve ilgili literatür tartışması ile sunulmuştur.

Sonuçlar, kadın öğrencilerin genel farkındalıkta, özellikle Paralimpik ilgi alt boyutunda önemli ölçüde daha yüksek puan aldığını göstermiştir. Bu cinsiyete dayalı fark, Türkiye'deki spor bilimlerindeki kadın öğrenciler arasında daha yüksek Paralimpik ilgi düzeyleri bildiren Canpolat ve Akyol'un (2023) bulgularıyla uyusmaktadır. Bu da cinsiyetin, farkındalık düzeylerini etkileyen yapısal bir değişken olabileceğini düşündürmektedir. Benzer şekilde Liu ve diğerleri (2010) tarafından yapılan çalışmada, Paralimpik okul gününün çocukların engelli bireylere karşı tutumları üzerindeki

etkisi incelenmiş; kız öğrencilerin farkındalık düzeylerinin erkek öğrencilere göre anlamlı şekilde yüksek çıktığı ifade edilmiştir. Bu durum, literatürde yer alan ve benlik (Cross ve Madson 1997), sosyotropiye yatkınlık (Girgus ve Nolen-Hoeksema 2006; Gorski ve Young 2002) ve motivasyon etkisi (Hall ve Schmid Mast, 2008) değişkenlerine göre farklılık gösteren ‘kadınların sosyal duyarlılıklarının erkeklere göre daha yüksek olduğu’ kabulüyle ilişkilendirilebilir. Bunun yanında, sporda toplumsal cinsiyet eşitliği konusunda daha fazla zorluk ve ayrımcılıkla karşı karşıya kalmalarının (Amin ve diğ., 2023; Giordano ve Harris, 2005), kadınların spor ortamında daha yüksek farkındalık geliştirmelerine neden olduğu yönünde yorumlanabilir.

Bölümler arasında toplam puanlarda istatistiksel bir fark bulunmasa da Rekreasyon ile diğer bölümler arasında Paralimpik ilgi düzeyinde anlamlı bir farklılık görülmüştür. Araştırmaya katılan öğrencilerin bölüm müfredatları incelendiğinde, Rekreasyon bölümlerinde, diğer bölümlere kıyasla daha az engelli sporlarına yönelik dersler olduğu görülmüştür. Bu sonuç, müfredat, ders içerikleri veya etkinliklerin, öğrenci tutumlarını dolaylı olarak etkileyebileceğini göstermektedir. Literatürde engelliler, Paralimpik sporlar veya engelli sporlarına yönelik ders/program entegrasyonunun öğrenci tutumları üzerinde olumlu etkilerini bildiren çalışmalar da (Masci, 2018; Shapiro ve diğ., 2012; Tanure Alves ve Campos, 2024) benzer ilişkiyi vurgulamaktadır.

Sınıf düzeyi değişkenine göre ölçek toplam puanı ve alt boyutlardan elde edilen puanlarda sınıflar arası anlamlı bir fark gözlenmemiştir. Bu durum, örneklemin sınıf düzeyine göre homojen dağılmaması ile açıklanabilir. Literatürde, Spor Bilimleri Fakültesi öğrencilerinin Paralimpik sporlara yönelik farkındalığını araştıran yalnızca iki çalışma olması, bu sonucu benzer çalışmalar ile karşılaştırma olanağını sınırlamaktadır. Spor Bilimleri Fakültesi öğrencileriyle aynı ölçek kullanılarak yapılan çalışmada (Canpolat ve Akyol, 2023), hem toplam hem de alt boyut puanlarında sınıf düzeyine göre anlamlı farklılık görülmüştür. Buna göre sınıf düzeyi artıka farkındalığın da artması, öğrencilerin fakültedeki sınıf düzeyleri ilerledikçe farkındalıklarının artacağı yönündeki bir varsayıma neden olabilir. Ancak bu tartışmayı derinleştirmek adına daha fazla çalışmaya ihtiyaç duyulmaktadır. Nitekim, benzer olan ikinci çalışmada (Demir Sariipek ve diğ., 2024), sınıf düzeyine göre farklılık olup olmadığı incelenmemiştir.

Engelli bireylerle doğrudan çalışan öğrenciler, tüm boyutlarda en yüksek farkındalık puanlarına sahiptir. Bu bulgu, Paralimpik bilgi ve becerileri artırmayı hedefleyen programlar aracılığıyla doğrudan temasın ve deneyimsel öğrenmenin dönüştürücü gücünü vurgulayan McKay ve diğerlerinin (2022) çalışması ile örtüşmektedir. Çalışmada Paralimpik Beceri Laboratuvarı (Paralympic Skill Lab) uygulanmış ve katılımcılarda, algı, empati ve gelecekteki eyleme yönelik niyette önemli değişimler gözlenmiştir. Bu bulgu, mevcut araştırmada gözlemlenen, yüksek farkındalık seviyelerini yansıtmaktadır. Ayrıca, öğrencilerin bilgi edinmenin yanında, sosyal değer üretmede de gelişim gösterdiğinin bir kanıtı olabilir. Pedagojik açıdan bu durum, Bloom’un duyuşsal alan taksonomisine (Bloom, 1956) göre, farkındalık kavramının bilişsel bilgi düzeyinden çok daha fazlasını kapsadığını; karakter gelişimi, değer edinimi ve tutumlarda değişim sağladığını göstermektedir. Bu bağlamda, Nalbant’ın (2018) çalışması dikkat çekmektedir. Nalbant’ın bulgularında, gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmamakla birlikte farkındalık uygulamalarına katılanların tutum puanlarının daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Bu durum, farkındalık düzeyinin bireyleri yalnızca bilişsel değil, duyuşsal anlamda da etkileyerek onların tutumlarını şekillendirmede önemli bir araç olduğunu göstermektedir. Dolayısıyla, yükseköğretimde engellilik farkındalığını artırmayı amaçlayan programların yalnızca teorik değil, deneyim odaklı pedagojik stratejilerle yapılandırılması önem arz etmektedir.

Bununla birlikte, engelliler/engellilikle ilgili ders almış veya engelli bireylerle çalışmış öğrencilerde özellikle Paralimpik ilgi alt boyutunda önemli ölçüde daha yüksek genel farkındalık gözlenmiştir. Bu, eğitim veya uygulamaya katılım yoluyla yapılandırılmış maruz kalmanın, kapsayıcılığı teşvik etmede kritik bir rol oynadığı fikrini desteklemektedir. Brockhaus ve diğerleri (1981), belli bir amaç doğrultusunda yapılandırılmış etkinliklerin, öğrencilerde, deneysel öğrenme için gereken becerilere yönelik farkındalık geliştirebileceğini belirtmektedir. Tindall (2013), engelli sporu (oturarak voleybol, tekerlekli sandalye basketbolu vb.) deneyimlerini beden eğitimi ve spor müfredatına dahil etmenin spora katılım yoluyla farkındalık seviyelerini arttıracaklarını ifade etmiştir. Benzer sonuçlara Luna ve diğerleri (2023) tarafından yapılan çalışmada da rastlanmaktadır. Çalışma bulgularına göre Paralimpik Okul Günü ve Spor Eğitimi Modelinin uygulanması, kapsayıcı eğitim ortamlarında hem farkındalığı hem de öğretmen/eğitmen yeterliliğini önemli ölçüde artırmıştır. Bu bağlamda, araştırma bulguları öğrenmenin yalnızca bilişsel değil, duygusal ve davranışsal olarak çok boyutlu kazanımları barındırdığını da desteklemektedir.

Buna karşılık, engelliler/engellilikle ilgili ders alma yoluyla daha önce edinilen deneyim, Paralimpik ilgiyi olumlu ve anlamlı düzeyde etkilerken, Paralimpik bilgiyi anlamlı düzeyde etkilememiştir. Bu, kısmen, ders katılımının bilgi boyutlarını önemli ölçüde etkilemediğini bulan Demir Sariipek ve diğerlerinin (2024) bulgularıyla örtüşmektedir. Bunun nedeni, yapılandırılmış öğrenmenin, öğrencilerde motivasyon ve empatiyi artırmasına rağmen, Paralimpik sporların tarihi, gelişimi ve sınıflandırmasına yönelik içeriği yeterince kapsamaması olabilir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu araştırma, cinsiyet, deneysel öğrenme ve eğitimde maruz kalmanın üniversite öğrencileri arasında Paralimpik spor farkındalığını önemli ölçüde etkilediğini literatür kapsamında yeniden teyit etmektedir. Kadın öğrenciler ve engelli bireylerle doğrudan deneyimi olan öğrenciler daha yüksek farkındalık ve ilgi düzeyleri sergilerken, bilgi ediniminde boşluklar gözlenmektedir. Bu bulgular, kapsayıcı sporlar alanında hem empati hem de bilgi temelli bir anlayış geliştirmek adına hem teorik hem de uygulama/deneyim/etkileşim içeren eğitim modellerine veya programlara olan ihtiyacın altını çizmektedir.

Araştırma sonuçları bağlamında getirilen öneriler şu şekildedir:

1. Ders içerikleri, Paralimpik sporun tarihsel, sınıflandırma ve etik boyutlarını içerecek şekilde zenginleştirilebilir.
2. Deneysel öğrenmeyi desteklemek adına öğretim yöntemlerine, engelli bireylerin de dahil olduğu saha çalışmaları/araştırmaları ve gönüllülük uygulamaları eklenebilir.
3. Öğrencilerin, Paralimpik sporları doğrudan gözlemleyebileceği ve gönüllülük uygulamalarına katılabileceği ortamları deneyimlemeleri sağlanabilir.
4. Farklı üniversitelerde verilen engelli sporları veya Paralimpik sporlara dair ders içerikleri eşgüdümlü olarak düzenlenebilir.

Yazar Katkısı:

1. **Tuğçe ÖRSOĞLU:** Veri Toplama, Makale Yazımı, Denetleme, Eleştirel İnceleme, Tasarım
2. **Onur AKGÜN:** Fikir/ Kavram, Veri Toplama, Makale Yazımı, Denetleme, Analiz-Yorum

Etik Kurul İzni ile İlgili Bilgiler

Kurul Adı: Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Etik Kurulu
Tarih: 29.02.2024
Sayı No: E-84026528-050.99-2400070659

KAYNAKÇA

1. **Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı (2014).** *Türkiye’de engelliler için erişilebilirlik algısı araştırması kamuoyu paylaşım toplantısı*. <https://www.aile.gov.tr/eyhgm/haberler/turkiyede-engelliler-icin-erisilebilirlik-algisi-arastirmasi-kamuoyu-paylasim-toplantisi/>
2. **Amin, S., Mbah, O., Mateo-Orcajada, A., Albaladejo-Saura, M., ve Vaquero-Cristóbal, R. (2023).** *European handbook for gender equality, equity, inclusion in sport: A perspective through the Erasmus+ Women-Up project*. <https://www.torrossa.com/en/resources/an/5736305>
3. **Bailey, S. (2008).** *Athlete first: a history of the paralympic movement*. John Wiley & Sons.
4. **Blauwet, C. ve Willick, S.E. (2012).** The Paralympic movement: Using sports to promote health, disability rights, and social integration for athletes with disabilities. *PM&R*, 4(11), 851-856. <https://doi.org/10.1016/j.pmrj.2012.08.015>
5. **Bloom, B.S. (Ed.), Engelhart, M.D., Furst, E.J., Hill, W.H., ve Krathwohl, D.R. (1956).** *Taxonomy of educational objectives: The classification of educational goals. Handbook 1: Cognitive domain*. David McKay.
6. **Brockhaus, J. P. D., Woods, M., ve Brockhaus, R. H. (1981).** Structured experiential learning exercises: A facilitation to more effective learning in clinical settings. *Journal of Psychosocial Nursing and Mental Health Services*, 19(12), 30–34. <https://doi.org/10.3928/0279-3695-19811001-06>
7. **Büyüköztürk, Ş., Kılıç-Çakmak, E., Akgün, Ö.E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2014).** *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Pegem.
8. **Canpolat, B. ve Akyol, B. (2022).** Spor bilimleri öğrencileri için paralimpik sporlar farkındalık ölçeğinin (PSFÖ) geliştirilmesi: geçerlik ve güvenirlik çalışması. *İnönü Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi (İÜBESBD)*, 9(3),1-24.
9. **Canpolat, B. ve Akyol, B. (2023).** Paralympic awareness of sport science students: Example of TRB1 Region. *International Journal of Disabilities Sports and Health Sciences*, 6(1), 227-239.
10. **Council of Europe (2021).** *Revised European sports charter*. Council of Europe. <https://rm.coe.int/revised-european-sports-charter-web-a6/1680a7534b>
11. **Cross, S. E ve Madson, L. (1997).** Models of the self: Self construals and gender. *Psychological Bulletin*, 112, 5–37. <https://doi.org/10.1037/0033-2909.122.1.5>
12. **Demir Sarıipek, A. D., Süngü, B., ve Konar, N. (2024, 15 Mayıs).** *Üniversite öğrencilerinin paralimpik spor farkındalıklarının incelenmesi* [Bildiri sunumu]. ASEES II. Uluslararası Bandırma Bilimsel Çalışmalar Kongresi, Balıkesir.
13. **Ersoy Quadir, S., Akaroğlu, G., ve Tıgılı, E. (2023).** Toplumumuzun engelli bireylere yönelik duyarlılık düzeylerinin incelenmesi. *EKEV Akademi Dergisi* (96), 229-246. <https://doi.org/10.17753/sosekev.1195062>
14. **Gafoor, K. A. (2012, November 12).** *Considerations in the measurement of awareness*. [Paper presentation]. National Level Seminar on Emerging Trends in Education, 2012, Kerala, India. <https://eric.ed.gov/?id=Ed545374>
15. **Giordano, S., ve Harris, J. (2005).** What is gender equality in sports?. In C. Tamburrini & T. Tännsjö (Eds.), *Genetic technology and sport* (pp. 223-232). Routledge.
16. **Girgus, J. S., ve Nolen-Hoeksema, S. (2006).** Cognition and depression. In C. L. M. Keyes & S. H. Goodman (Eds.), *Women and depression* (pp. 147-175). Cambridge University Press.
17. **Gold, J. R. ve Gold, M. M. (2007).** Access for all: The rise of the Paralympic Games. *Journal of the Royal Society for the Promotion of Health*, 127(3), 137–141. <https://doi.org/10.1177/1466424007077348>
18. **Gold, J. R. ve Gold, M. M. (2011).** The Paralympic games. In J. R. Gold, M. M. Gold (Eds.), *Olympic cities: City agendas, planning and the World’s Games, 1896-2016* (pp. 108-127). Routledge.
19. **Gorski, J., ve Young, M. A. (2002).** Sociotropy/autonomy, self-construal, response style, and gender in adolescents. *Personality and Individual Differences*, 32(3), 463-478. [https://doi.org/10.1016/S0191-8869\(01\)00048-4](https://doi.org/10.1016/S0191-8869(01)00048-4).
20. **Guttmann, L. (1976).** *Textbook of Sport for the Disabled*. Aylesbury: HM & M.
21. **Hall, J. A., ve Schmid Mast, M. (2008).** Are women always more interpersonally sensitive than men? Impact of goals and content domain. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 34(1), 144-155. <https://doi.org/10.1177/0146167207309192>
22. **Hellwege, A., ve Hallmann, K. (2020).** The image of Paralympic athletes: Comparing the desired and perceived image of Paralympic athletes. *Journal of Global Sport Management*, 5(2),128–146. <https://doi.org/10.1080/24704067.2019.1604075>
23. **Hodges, C. E. M., Scullion R., ve Jackson, D. (2015)** From awww to awe factor: UK audience meaning-making of the 2012 Paralympics as mediated spectacle. *Journal of Popular Television*, 3(2), 195-211. <https://doi.org/10.1386/jptv.3.2.1951>
24. **Howe, P.D. (2008).** *The cultural politics of the Paralympic movement*. Routledge.
25. **Jones, S.E. (2024).** Raising awareness isn’t enough: The role of the psychology of education in disability-related justice and inclusion in primary classrooms. *Psychology of Education Review*, 48(1), 6–19. <https://doi.org/10.53841/bpsper.2024.48.1.6>.

26. Kerby, D. S. (2014). The simple difference formula: an approach to teaching nonparametric correlation. *Comprehensive Psychology*, 3. <https://doi.org/10.2466/11.IT.3.1>.
27. Liu, Y., Kudlacek, M. ve Jesina, O. (2010). The influence of paralympic school day on childrens attitudes towards people with disabilities. *Acta Gymnastica*, 40 (2), 63-69.
28. Luna, W. D., Sur, M. H., ve Shapiro, D. R. (2023). Using paralympic school day and sport education model to increase awareness and inclusion of students with disabilities in physical education. *Journal of Physical Education, Recreation & Dance*, 94(5), 5-15. <https://doi.org/10.1080/07303084.2023.2185327>
29. Masci, C. A. (2018). *Changing attitudes: the impact of a disability awareness class*. Honors Theses and Capstones. 382. <https://scholars.unh.edu/honors/382>
30. Mauerberg-deCastro, E., Campbell, D. F. ve Tavares, C. P. (2016). The global reality of the Paralympic Movement: Challenges and opportunities in disability sports. *Motriz: Revista de Educação Física*, 22(3), 111-123. <https://doi.org/10.1590/S1980-6574201600030001>
31. McKay, C., Haegele, J. A., ve Pérez-Torralba, A. (2022). ‘My perspective has changed on an entire group of people’: Undergraduate students’ experiences with the Paralympic Skill Lab. *Sport, Education and Society*, 27(8), 946-959.
32. McKay, C., Kirk, T. N. ve Leake, M. (2023). “I thought it was going to be trash”: Rural high school students’ disability-related perception change following Paralympic school day. *Journal of Teaching in Physical Education*, 42 (4), 728-736.
33. Mergan, B. (2022). *Engellilerde beden eğitimi ve spor eğitimi bölümü öğrencilerinin zihinsel engelli bireylerin sportif etkinliklere katılımına ilişkin farkındalık düzeylerinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. İnönü Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
34. Montana-Hoyos, C. ve Scharoun, L. (2014). Design for paralympians: Exploring roles of graphic and industrial design in promoting awareness of athletes with disabilities. *International Journal of Design in Society*, 7(2), 35-50. <https://doi.org/10.18848/2325-1328/CGP/v07i02/35-50>
35. Nalbant, S. (2018). Spor yoluyla farkındalık gelişimi etkinliğinin özel gereksinimli bireylere yönelik tutuma etkisi. *İstanbul Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi*, 8(1), 24-36.
36. Ocete, C., Pérez-Tejero, J., Coterón, J., ve Reina, R. (2022). How do competitiveness and previous contact with people with disabilities impact on attitudes after an awareness intervention in physical education? *Physical Education and Sport Pedagogy*, 27 (1), 19-31.
37. O’Keefe, L. (2008). A kaleidoscope of colour and vibrancy: Personal reflections on the Paralympics. In K. Gilbert & O. J. Schantz (Eds.), *The Paralympic Games: Empowerment or side show?* (pp. 148–154). Meyer & Meyer
38. Sarı, H. Y., Bektaş, M. ve Altıparmak, S. (2010). Hemşirelik öğrencilerin engellilere yönelik tutumlarının belirlenmesi. *Yeni Tıp Dergisi*, 27, 80-83.
39. Séguillon D. The origins and consequences of the first World Games for the Deaf: Paris, 1924. *International Journal of the History of Sport*, 19(1), 119-136. <https://doi.org/10.1080/714001694>
40. Shapiro, D. R., Pitts, B. G., Hums, M. A., ve Calloway, J. (2012). Infusing disability sport into the sport management curriculum. *Choregia: Sport Management International Journal*, 8(1), 101. <https://doi.org/10.4127/ch.2012.0067>
41. Shakespeare, T. (2006). *Disability rights and wrongs*. Routledge.
42. Tanure Alves, M. L., ve Carvalheiro Campos, M. J. (2024). School physical education and disabled students: What about Paralympic sports?. *Journal of Curriculum Studies*, 56(2), 191-206. <https://doi.org/10.1080/00220272.2024.2306346>
43. Tindall D. (2013). Creating disability awareness through sports: exploring the participation, attitudes and perceptions of post primary female students in Ireland. *Irish Educational Studies*, 32 (4), 457-475. <https://doi.org/10.1080/03323315.2013.859339>
44. Türkiye Milli Paralimpik Komitesi. (2020a). Sık sorulan sorular. <https://www.tmpk.org.tr/sik-sorulan-sorular/>
45. Türkiye Milli Paralimpik Komitesi. (2020b). Paris 2024 yaz paralimpik oyunları. <https://www.tmpk.org.tr/musabakalar/paris-2024-paralimpik-oyunlari/>
46. Tomczak, M. ve Tomczak-Lukaszewska, E. (2014). The need to report effect size estimates revisited. An overview of some recommended measures of effect size. *Trends in Sport Science*, 1(21), 19-25.
47. Tweedy S., ve Howe D. (2011). Introduction to the Paralympic Movement. In Y. C. Vanlandewijck & W. R. Thompson (Eds.) *Training and Coaching the Paralympic Athlete: Handbook of Sports Medicine and Science* (pp. 3-29). Wiley Blackwell.
48. Yükseköğretim Kurulu (2024). *Eğitim birimlerine göre öğrenci ve öğretim elemanları sayıları*. <https://istatistik.yok.gov.tr/>